

Taryhyň on iki täsin wakasy

Category: Geň-taňsy wakalar, Kitapcy

написано kitapcy | 24 январа, 2025

Taryhyň on iki täsin wakasy TARYHYŇ ÇEPER FANTAZIÝA ÝALY BOLUP GÖRÜNSE-DE, HAKYKATDA BOLUP GEÇEN ON IKI TÄSIN WAKASY

Taryh syrly, romantiki, pidakärçilikli we täsirleýji wakalardan doly. Gürrüňsiz, bularyň hemmesi-de öwrenilmäge mynasyp.

Taryhda şeýle wakalar bilen bir hatarda çeper fantaziýanyň önümi ýaly bolup görüňän, ýöne hakykatdanam bolan geň-taňsy wakalar bar. Bu geňsi taryhy wakalar geçmişe dahylly täze zatlary öwretmek bilen birlikde okyjyny haýrana goýmagy-da kemsiz başaýar.

1. Buthana ruhanylary merhum Papanyň jesedini sud etdi

Watikanda taryhyň dürli döwürlerinde diýseň täsin wakalar bolup geçdi. Mysal üçin 897-nji ýylda Papa Stewen VI özünden öňi Papa Formosusy jogapkärçilige çekmek isledi. Munda näme geň zat bar diýmegiňiz mümkin. Emma Papa kellesine gelen bu pikiri amala aşyranda, Formosusyň ölenine eýýäm bir ýyl geçipdi. Has takygy jogapkärçilige Formosusyň jesedi çekilmelidi.

Buthana ruhanylary Formosusyň jesedini ýatan gabryndan çykardy we suduň zalyna äkitdi. Stewen Formosusy papalyga gelişmeýän ogurlyklary etmekde aýyplap, ony gözden düşürmäge synanyşdy. Ahyrynda Stewen özüni gorap bilmeýän dilsiz-agyzsyz, jansyz-hereketsiz adamy ýeňmegi başardy. Ruhanylar Formosusyň çüýräp giden jesedini Tiber derýasyna atmazdan öň üç barmagyny kesdi.

2. Nasist tarykatyň ýolbaşçysy çagalary gorkuzmak üçin olaryň gözünüň alnynda Noel babany öldürdi

Ikinji jahan urşunda Germaniýanyň hasabyna urşan Paul Şefer 1961-nji ýylda Çilide «Dignidad» koloniýasyny («Colonia Dignidad») gurdy. Guramaçylyk taýdan kommuna sistemasyna meňzeş koloniýa hakykatda Şefer tarapyndan dolandyrylýan 300 adamlyk žermen kultydy. A.Pinoçetiň döwründe «Dignidad» koloniýasy gizlin tussaghana hökmünde-de ulanylypdy. Lager şol bir wagtyň özünde birnäçe kişiniň Şeferi çagalara jynsy zorlugy ulanmakda aýyplaýan gabahatçylyklaryňam bolýan ojagydy. Ol ýerde bolup geçen iň geňsi wakalaryň biremi Şeferiň käbir çagalary gorkuzmak maksady bilen adamlarynyň birini Noel babanyň eşigini geýdirip, olaryň gözünüň alnynda öldürmegidi. Elbetde, bu diňe çagalaryň gözünüň oduny almak üçin gurnalan pyrryldakdy. Şefer çagalary özüne wepaly we boýun sunujy bolmaklary üçin gorkuzmak isleýärdi. «Dignidad» koloniýasynyň 1991-nji ýylda ady üýtgedilip, «Villa Baviera» boldy. Häzir ol ýer aýratyn oteli bolan syýahatçylyk merkezi hökmünde ulanylýar.

3. Awstriýanyň goşuny ýalňyşlyk bilen öz-özüne garşy uruşdy

1788-nji ýylda Awstriýa Osmanly imperiýasyna garşy urşup ýördi. Awstriýa goşunynyň öz-özüne garşy urşan Şebeş söweşi diýseň täsin görnüşe girdi. Taryhçy Çarlz Kirk muňa XVIII asyrda bir goşunyň öz-özüne ýitgi çekdiren «iň şum wakasy» diýip baha berýär. Awstriýa goşuny gije Karanşebeş obasynyň golaýynda düşlände, atly we pyýada goşun şerap içip lülgammar bolanlaryndan soň biri-birlerine garşy urşup başladylar. Serhoş esgerler oýun edip türkleriň özlerine garşy ot

açandygyny aýdyp gygyrdylar. Käbir esgerler muny çyndyr öýtdüler. Kän wagt geçmänkä goşunyň düzgün-nyzamy bozuldy, başagaýlyk gursap aldy, goşun ýol boýy öz-özi bilen çaknyşdy. Daň atýança awstriýalylar osmanlylaryň golaýyna barmazdan münlerçe esgerini ýitirdi. Ölenleriň we ýaralanlaryň 10 müňe golaýlandygy aýdylýar.

4. Frederik Lorz 1904-nji ýylyň Olimpiýa oýunlarynda ylgamak boýunça ýaryşda awtoulag sürüp ýeňiji boldy

1904-nji ýylyň Olimpiýa oýunlary taryhyň iň täsin wakalarynyň birine şaýatlyk etdi. Olimpiadada ylgamak boýunça ýaryşda Frederik Lorz birinji boldy. Emma ol 10 mil tizlik bilen barýan awtoulaga münendigi üçin birinji bolupdy. Ýaryşyň soňunda Lorz ýüwrükleriň ýeňijisi hökmünde gutlandy we ol hatda Alisa Ruzwelt bilen ýadygärlik suratyna-da düşdi. Emma ol kän wagt geçmänkä eden işini boýun aldy we diskwalisirowat edildi.

Netijede pellehana Lorzdan soň gelen Tom Hiks çempion hasaplandy. 1904-nji ýylyň Olimpiýa yaryşynyň başyna bela bolan ýeke meselesi Lorzyň pyrryldagy dälidi. Başga bir ýüwrük William Garsiýa gumak ýoldan ylgap barýarka tozandan şeýle bir ýaramaz täsirlendi welin, tozan mädeleriniň perdesini deşdi. Gan gusdy we hassahana ýerleşdirildi.

5. 1855-nji ýylda torontoly ýangyn söndürijileriň we masgarabazlaryň arasynda bolup geçen dava topalaňyň turmagyna sebäp boldy

1855-nji ýylda göçme amerikan sirkleriniň biri Toronto şäherine gitdi. Sirk şatýrlaryndan (masgarabazlaryndan) käbiri ýerli ýangyn söndürijileriň ýygy-ýygýdan barýan jelephanasyna gitdi. Emma jelephanadakylar başga şäherlerden gelen müşderilere gowy hyzmat etmeýän eken. Kanadaly ýangyn söndürijiler bilen amerikan şatýrlarynyň arasynda dava döredi. Dawanyň soňunda üstün çykan tarap şatýrlar boldy.

Ar aljak bolup çyrypnan ýangyn söndürijiler we beýleki ýerli ýaşaýjylar göçme sirkiň söbügine düşüpdür. Gahar-gazaba

atlanan jemende sirkiň wagonlaryny oda beripdir. Hadysalar birnäçe sagada çekipdir. Taryhçy Ian Radforth bu waka «XIX asyryň ortalarynda Torontonyň iň uly topalaňlaryndan biri» hökmünde baha beripdir.

6. MRU öz işlerinde maglumat toplamak üçin pişikleri ulanmaga synanyşdy

ABŞ-nyň MRU-si (Merkezi razwedka upravleniýesi) bir mahallar SSSR-e we beýleki duşman elementlerine garşy maglumat toplamak üçin pişikleri ulanmaga synanyşdy. Waka şeýle bolup geçdi: Alymlar pişige mikrofon, radioperedatçik, antenna ýerleşdirdiler.

Operatorlar soňra pişigi jansyzlaryň gürrüňini diňlemek üçin strategik ähmiýetli nokatlarda hereket eder ýaly taýýarladylar. Barlap görmek üçin pişigi ilki bir seýilgähe goýberdiler, emma operasiýa şowsuz tamamlandy: pişigi awtoulag basyp geçdi. Ahyrynda MRU bu tilsimiň şowuna bolmajagyny bildi we maksatnamany goýbolsun etdi.

7. XII asyrdaky ýygnaýyşyň geçiren aristokratlaryň duran ýeri çöküp, lagyma gapgaryldy

1184-nji ýylyň iýulynda Germaniýanyň Erfurt şäherinde uly ýygnaýyş geçirildi. Ýygnaýyş jikme-jikliklerini bilmek kynam bolsa, onuň köşkte ýa-da buthanada bolup geçendigi mälim. Ýygnaýyşyň korol Genri VI we ýokary gatlakly aristokratlar (begzadalar) bardy.

Ýygnaýyşyň geçirilýän ýeriniň astyndan uly lagym (kanalizasiýa) çukury bar eken. Ýygnaýyşyň gatnaşyjylaryň sany-da onuň ýerleşýän ýeriniň götererinden kän bolupdyr. Ýygnaýyş gidip durka ýer agramyny göterip bilmän çöküpdir. Birgiden adam aşakdaky lagymyň howuzyna düşüpdir. Käbirleri zibilleriň üýşýän hapa çukurynda gark bolupdyr, käbirleri-de derýa çenli akyp gidipdir. Genri VI penjireden aslyşyp ýetişendigi üçin ölmän galdy.

8. Hökümdar Mansa Musa şeýle bir baýdy welin, ol Kaire gelende

Müsürde altynyň hümmeti gaçdy

XIV asyrdaky Mali imperiýasyny dolandyran Mansa Musa ýurtdaky altyn we duz känleri arkaly ummasyz uly baýlygyň eýesi bolupdyr. Hökümdar Musa 1324-nji ýylda Mekgä haja gitmek üçin ýola rowana bolupdyr. Ol haja gidende Kairde düşläpdir. Müsürliler gözleriniň görýän baýlyklaryna agyzlaryny öweldip galypdyr. Orta asyryň taryhçysy Ibn Fadlallah el-Umariniň aýtmagyna görä Musa we onuň ýanyndakylar getiren baýlyklaryny Kairde gaýgyrman harç edipdir welin, şäherde altynyň hümmeti on ýyldan gowrak wagt hümmetini ýitirip, öňki güýjüne gelip bilmändir.

9. Konkistadorlar platinanyň üstünden barsa-da, onuň gymmatyna düşünmändir

Sanawyň 9-njy ornuna ýerleşen bu geňsi wakamyza geçmezden ozal konkistadoryň nämedigi hakda maglumat bereliň. Konkistador XV-XIX asyrlarda Amerikanyň köp ýerini basyp alyp, ispan agalygyna salan ispaniýaly esgerlere, ýer açyjylara we jahankeşdelere berlen atdyr.

Ispaniýalylar Amerika gidenlerinde gözleýän esasy zatlarynyň biri-de altyndy. Altyna bolan gara nebisleri olaryň platina ýaly gymmatly baýlygy görmez ýaly derejede gözlerini kör edipdi.

Ispaniýalylar platinany ilkinji gezek XVI asyrdaky gördüler. Emma platinanyň nähili seýrek düş gelýän gymmatly baýlykdygyny bilmeýändikleri üçin onuň altyn bilen deňeşdirende gymmatsyz magdandygyny oýladylar.

10. Meşhur ýazyjy Wolter lotoreýa oýnap baýlyk gazandy

Wolter fransuz lotoreýa sistemasynyň gowşak ýerlerinden peýdalanmak üçin matematikaçy Çarlz Marie de la Kondamin we başga-da on bir tanşy bilen lotoreýa oýnady. Ähli sanlary yzarlap oňarsalar anyk nesibeleri çüwmelidi we puly öz aralarynda paýlaşmalydy. Şeýle-de boldy. Topar her lotoreýa oýnanda millionlarça liwre (köne fransuz pul birligi)

gazanýardy. Wolteriň paýy bolsa, bir özüne 500.000 liwre töweregidi.

11. Nemesler tarapyndan ýesir alnan Douglas Bader gaçjak bolup şeýle bir köp jan etdi welin, ahyrynda ony gala gabap goýdular

1931-nji ýylda Korollygyň Howa Güýçleriniň uçarmany Douglas Bader türgenleşik geçip ýörkä uçar heläkçiligine uçrady. Bader ölmän galanam bolsa, dyzynyň aşagyndan iki aýagyny-da kesmeli boldy. Emma bu ýagdaý onuň uçarmanlyk etmegine päsgel berip bilmedi.

1939-njy ýylda ikinji jahan urşy başlanda Korollygyň Howa Güýçleri Baderi gaýtadan gulluga çagyrdy. Bader birnäçe nemes uçaryny urup ýykyp, gaýratyny görkezmegi başardy. Emma 1941-nji ýylyň awgust aýynda nemesler Baderiň uçaryny urup ýykdylar. Bader nemeslere ýesir düşdi. Bader birnäçe gezek gaçmagy meýilleşdirdi. Ol bu babatda şeýle bir tutanýerlidi welin, nemesler ahyrsoňy ony gala gabap goýmaly boldy. Azatlyga çykmak üçin 1945-nji ýylda uruşyň gutarmagyna garaşmaly bolan Baderiň gahrymançylykly başdan geçirmelerini unutmadyk iňlis metbugaty we Howa Güýçleri ony Ikinji jahan urşunyň gahrymany diýip yglan etdi.

12. Jon Adams we Tomas Jefferson Garaşsyzlyk deklarasiýasynyň 50 ýyllyk ýubileý gününde aradan çykdy

1826-njy ýylyň 4-nji iýul günü ABŞ üçin diýseň möhüm ähmiýetli günleriň biridi. Şol gün ABŞ-nyň Britaniýa imperiýasyndan bölünip, Garaşsyzlygyny yglan edenine elli ýyl dolýardy. Emma şol bir wagtyň özünde-de ýurt üçin betbagtçylykly günleriň biri boldy. Çünki Jon Adams we Tomas Jefferson şol gün aradan çykdylar. Olaryň ikisi-de ABŞ-nyň Prezidenti bolan we Garaşsyzlyk deklarasiýasynyň taýýarlanmagyna goşantlaryny goşan şahsyýetlerdi.

Janer JEM MARTY. Geň-taňsy wakalar